

Natuurweidekrant

Vereniging van biologisch melkveehouders in Nederland

KREDIET

Het woord krediet betekent eigenlijk vertrouwen of geloofwaardig. Als dit er niet meer is dan verandert de wereld om ons heen snel zoals we in dit tijdvak merken.

In onze biologische sector bouwen we elke dag aan een robuuste sector die tegen een stootje kan. Hoe doen we dat?

Door een echte reële kostprijs te berekenen met het oog op de toekomst samen met banken en melkverwerkers in de keten. Vertrouwen bouwen in elkaar op uitgangspunten waarin alle partijen in de keten een goed gevoel bij hebben. Als dit lukt hebben we voor de toekomst veel krediet.

Velen van u nemen deel aan een bedrijfsnetwerk. Samen ontdekken hoe je eigen bedrijf zich verder ontwikkelt en daar worden we als sector sterker van. In vertrouwen met elkaar kennis delen dan bouw je veel krediet op.

Investeren in nieuwe kennis waarmee we de consument kunnen verleiden meer biologische producten te kopen. Kennis waarmee we op onze bedrijven stappen zetten, die ons biologisch product nog geloofwaardiger maken en ons blijvend onderscheiden in de markt. Dat geeft op de langere termijn ons meer krediet.

Een platform maken waarin we andere biologische collega's uit andere sectoren ontmoeten, kennis delen en prikkelen om met elkaar een mooie kredietwaardig biologische sector te maken.

Laten we hopen dat de heer Wijffels gelijk krijgt dan deze geldcrisis een omslag betekent naar duurzamer handelen. Geen korte maar langere termijn denken kan de winnaar zijn en daar kunnen wij als bio-sector wel een paar stenen voor in de vijver gooien.

Kees van Zelderem

AGENDA

21 oktober:

Bijeenkomst Themagroep Vitaliteit

22 oktober:

Bijeenkomst Themagroep 100% biologisch

29 oktober:

Bijeenkomst Themagroep Stallenbouw

7 november

Bijeenkomst Themagroep Fokkerij, tevens netwerkdag Stier bij de Koe

Wilt u meedoen met één van deze thema-groepen, neem contact op met de coach, zie colofon.

12 december 2008

Marktdag Natuurweide

Met een integratie van ledenvergadering en themadag van het bedrijfsnetwerk melkveehouderij waarin themagroepen zich presenteren aan alle bio-melkveehouders.

Tijd : 14.00 – 20.00 uur met maaltijd

Plaats : Eemlandhoeve, Bunschoten
Programma en uitnodiging volgt, zet datum vast!

BESTUURSLEDEN KOMEN EN GAAN

Natuurweide heeft dit jaar drie nieuwe bestuursleden. Van een oudgediende werd afscheid genomen.

Met **Max van Tilburg** uit Hornhuizen krijgt het bestuur een ervaren biologische boer en bestuurder in de gelederen. Hij vertegenwoordigt de veehouders die leveren aan Willig.

‘Natuurweide is er in de eerste plaats voor het werken aan een redelijke melkprijs’, vindt Max.

‘Daarnaast denk ik dat we ons moeten inzetten voor het ontwikkelen van de sector. Ik wil bijvoorbeeld meer aandacht voor beweiding. Nu wordt er, ook in de biologische sector, steeds minder beweid. Misschien moet er wel een extra toeslag komen voor bedrijven die dag en nacht weiden.

Ook moeten we, denk ik, werken aan de grondgebondenheid. De melkproductie moet rechtstreeks gekoppeld blijven aan grond.’

Max boert samen met zijn zoon biologisch dynamisch op een bedrijf van honderd hectare. Ze hebben ongeveer honderd melkkoeien en een kleine akkerbouwtaak. Een deel van de koeien wordt gekruist met Blaarkopstieren.

Ook als bestuurslid van de Blaarkopstichting hoopt Max een bijdrage te leveren aan de toekomst van dit ras.

De 27 jaar jonge **Rienk Dekker** vertegenwoordigt vanaf begin dit jaar de leden van Rouveen in het Natuurweidebestuur.

In Hoogeveen boert hij sinds 2005 met ruim 100 koeien op ongeveer 80 hectare grond. Het jongvee wordt door zijn vader opgefokt op het ouderlijk bedrijf in Vriezenveen.

‘Als je ergens een mening over hebt dan moet je die ook laten horen’, motiveert hij zijn inzet voor Natuurweide.

Een onafhankelijke biologische sector ziet hij als ideaal voor de toekomst. ‘We moeten laten zien dat we op eigen benen kunnen staan, dat wil zeggen onafhankelijk zijn van de gangbare sector. Anders worden we straks ingehaald door een deel van de gangbare boeren.

De verplichting om honderd procent biologisch te voeren is bijvoorbeeld heel goed. Dan ben je betrouwbaar voor de consument.’

Met **Geartsje Postma** uit Tjerkwerd krijgt Natuurweide voor het eerst een vrouw als bestuurslid. ‘Ik denk wel dat vrouwen anders besturen’, zegt ze. ‘Vrouwen steken gevoelsmatig anders in elkaar. Je voelt dingen anders, misschien ook wel eerder, aan en bekijkt ontwikkelingen niet altijd alleen zakelijk maar bijvoorbeeld ook sociaal.’ Samen met haar man Sieko beheert Geartsje een bedrijf met vijftig koeien, jongvee en schapen. Daar is ook ruimte voor haar hobby: het berijden van Friese paarden.

De Postma’s zijn omgeschakeld in 1998. Na jarenlang lid te zijn geweest van Friesland Foods zijn ze anderhalf jaar geleden overgestapt naar Eko Holland.

Geartsje zit naast het Natuurweidebestuur ook in het afdelingsbestuur van LTO. ‘Ik draag de biologische sector een warm hart toe. Daar wil ik me graag voor inzetten.’

In de ledenvergadering van juli is afscheid genomen van **Siebe Anema**.

Voorzitter Kees van Zelderen typeert hem als een geduldig en bedachtzaam bestuurder. ‘En dat hij een scherp rekenaar was op zijn eigen bedrijf kwam hem ook van pas als penningmeester.’

Siebe kwam in 2002 in het bestuur als vertegenwoordiger van de Hooidammer boeren. Daarnaast was hij sectorvertegenwoordiger onderzoekscluster voeding.

‘De situatie in de sector is in de afgelopen zes jaar 180 graden gedraaid’, blikt het oud-bestuurslid terug. ‘Toen ik startte waren we vooral druk met het vinden van oplossingen voor de overschotten aan melk. Dat was een moeilijke tijd.

Nu praten we over tekorten en dat bestuurt toch makkelijker.’

De penningmeester sprak veel leden over de contributie en moest dan ook vaak uitleg geven over de activiteiten van Natuurweide. Daarnaast leverde de kritische opmerkingen van leden het nodige advies op voor het bestuur.

Voor de erfenis van de ‘Groene Weide’ die nog bij Natuurweide geparkeerd staat heeft Siebe nog een goede suggestie: ‘‘Je zou het kunnen gebruiken als investeringsfonds voor concrete initiatieven voor het sluitend maken van de kringloop of als startkapitaal voor het opzetten van een eigen energievoorziening.’

Wichert Koopman

PRAKTIJKNETWERK PRODUCTIE EN VERMARKTING VAN RAUWMELKSE PRODUCTEN

Zoals u misschien al weet ben ik bezig met het onderwerp rauwe melk. Samen met het LouisBolk Instituut willen we een praktijknetwerk starten. De naam moet nog bedacht worden.

Ik ben op zoek naar een aantal boeren en boerinnen die of al bezig zijn met rauwmelkse producten, ermee bezig willen gaan maar tegen regelgeving of praktische problemen aanlopen of alleen geïnteresseerd zijn in het onderwerp.

U kunt zich aanmelden bij André Mulder, info@ecoloar.nl

DE ECHTE KOSTPRIJS

Op 19 september is het project gestart waarin de 'echte' kostprijs van biologische melk berekend gaat worden.

Op initiatief van de Natuurweide zijn de Rabo bank, de Triodos bank, Jan Zomerdijk en Ben Wevers als verwerkers, Gerrit Heusinkveld namens de veevoerfabrikanten, Kees Water, Maurits Steverink, Michel de Haan van de WUR en Kees van Zelderen bij elkaar gaan zitten en hebben ze besproken hoe Kees Water en Michel de Haan de echte kostprijs van melk uit gaan rekenen.

Het is voor het eerst dat alle ketenpartijen bij elkaar zijn gekomen om gezamenlijk de kostprijs van melk in het eerste stukje, namelijk van gras tot melk, van de hele keten te berekenen.

Alle partijen beseffen dat die prijs niet alleen maar door de markt bepaald kan worden. Duurzame ontwikkeling begint met een duurzame kostprijs voor melk.

Er is niet gesproken over de kosten van de volgende stappen in de keten, dat gebeurt misschien nog in de toekomst.

Het LEI, de DLV en Kees Water hebben gezamenlijk van 90 bio-melkveebedrijven de cijfers waarmee ze de kostprijs kunnen gaan berekenen. Maar eerst is er gesproken over een aantal rekenregels zoals:

- Wat is een reële beloning van het vermogen van bio-melkveehouders?
- Wat is een reële beloning voor de arbeid?
- Hoe ziet het gemiddelde biologische melkveebedrijf er uit?
- Nevenactiviteiten moeten niet meegenomen worden in de kostprijsberekeningen
- Het moet een dynamisch rekenmodel worden. Als bijvoorbeeld de voerprijzen, de rente, de grondprijs of beloning voor arbeid stijgt moet het model direct kunnen zeggen hoeveel daarmee de kostprijs stijgt.

Kees Water en Michel de Haan gaan met deze regels en de slag en zullen op 13 november met hun bevindingen komen. Dan komt partijen weer bij elkaar om de resultaten te bespreken.

Kees van Zelderen

VAN DE VLEESCOMMISSIE

Heb je vragen of opmerkingen, laat het dan weten, dan proberen wij er iets mee te doen.

Namens de vleescommissie, Harrie Janssen 0478641825, info@hazelbroekhoeve.nl

Bio-toeslag van De Groene Weg loont

De Groene Weg ziet mogelijkheden om meer koeien van biologische melkveebedrijven ook als biologisch rundvlees te verwaarden.

De Groene Weg betaalt een bio-toeslag voor de koeien die afkomstig zijn van biologische melkveebedrijven. Deze toeslag kan oplopen tot enkele dubbeltjes per kilogram geslacht gewicht.

'Middels deze financiële prikkel willen we de aanvoer van biologische slachtkoeien naar de Groene Weg stimuleren', aldus Rob van Dijk, die sinds januari dit jaar actief als de nieuwe manager sales & operations bij De Groene Weg.

Bij de inkoop en slacht van biologische koeien in Nederland werkt De Groene Weg nauw samen met VION Tilburg.

Aanhouden

Koeien die aangehouden worden tot ze in goede conditie zijn, leveren een hoger gewicht en een betere classificatie op. Zo kan de melkveehouder zijn saldo verbeteren.

De dieren moeten wel biologisch gehouden en aangevoerd worden. De veehouder moet daarvoor extra bonnen invullen. Nadere informatie over het biologisch verwaarden van biologische koeien is te verkrijgen bij VION Rundvee

In Tilburg (0900 - 8212182).

Commandeur Eko vlees

Commandeur Eko vlees is een regionaal vleesverwerkend bedrijf waar ambachtelijk, eerlijk en traditioneel werken nog hoog in het vaandel staan. Zo worden onder andere onze vleeswaren in eigen bedrijf geproduceerd en gebruiken wij uitsluitend biologische ingrediënten.

Tevens roken wij onze gerookte producten nog op echte houtkrullen en dat komt de smaak zeker ten goede!

Wij laten 'onze' runderen en lammeren slachten in Amsterdam en vanaf dat punt nemen wij het over. We snijden het vlees zelf uit en portioneren het tot een consumenthoeveelheid. Daarna wordt het verpakt in een mooie verpakking.

U kunt onze producten vinden bij diverse natuurvoedingwinkels door heel Nederland en ook in diverse supermarkten.

Tevens wil ik u voor meer informatie verwijzen naar onze website www.commandeurekovlees.nl

Als u geïnteresseerd bent in het leveren van runderen aan ons bedrijf of heeft u andere vragen, dan kunt u contact opnemen met dhr. Cees van der Gragt onder telefoonnummer: 06-53355522

BEDRIJSEIGENFOKKERIJ EN EEN BIOLOGISCH KI-PROGRAMMA

Themagroep Duurzame fokkerij

11 deelnemers

Coach: Wytze Nauta, w.nauta@louisbol.nl

Voor de plantenveredeling zijn een aantal jaren geleden de eerste regels ontwikkeld waarin een aantal vermeerderingstechnologieën worden verboden en een biologische vermeerdering is geregeld.

Echter de biologische dierveredeling is tot nu toe voornamelijk gebaseerd op gangbare fokprogramma's en rassen die voorhanden zijn. Door selectie op een hoge input van grondstoffen, veel preventieve toediening van geneesmiddelen en ook steeds vaker een indoor-houderij, past dat minder goed onder biologische omstandigheden. Bovendien passen kunstmatige voortplantingstechnieken zoals ET en IVF niet bij de uitgangspunten van de biologische landbouw.

Verder doen merkerselectie en het sexen van sperma hun intrede in de fokkerij.

De themagroep Duurzame fokkerij gaat werken aan een alternatief. En dat op twee manieren: een bedrijfseigen fokkerij en een biologisch KI-programma.

Wie zijn de deelnemers die aan de slag zijn met biologische fokkerij?

Jeroen Konijn is sinds 1997 biologisch en vervangt en kruist zijn veestapel van HF naar Blaarkoppen. De HF koe heeft volgens Jeroen te veel 'junkfood' nodig zoals maïs en krachtvoer.

De Blaarkoppen moeten het doen met voer van het eigen bedrijf: gras-klaver, hooi en voederbieten. Jeroen fokt vooral met aangekochte stieren. Een stier van Dirk Tempel en nu één van Lakeman. Daarnaast gebruikt Jeroen de KI stier Hemko. Volgens Jeroen moet een stier uit een moeder komen met veel levensproductie.

Frits Lozeman uit Achterveld (Gld.) is sinds 1998 biologisch en is een fundamentfokbedrijf van de Vereniging voor het Fries Hollands (FH) ras.

Hij fokt zoveel mogelijk met eigen stieren volgens de familieteeltmethode.

Zijn koeien stammen vooral af van de oud Dekker lijn. Dit is een lijn die vroeger niet door de 'flessehals' van de Adema fokkerij is gegaan want Dekker zag die stieren niet zitten, te weinig melk. De veestapel is erg uniform en de dieren zijn hoofdzakelijk zwart met een unieke rode gloed.

Frits voert de laatste jaren minder krachtvoer waardoor de productie af neemt en andere koeien naar boven komen.

Irene van der Voort is de boerin van het bedrijf De Groote Voort te Lunteren. Hier melkt zij met haar man 100 Jerseykoeien en alle melk wordt verkaasd (Remeker kaas).

Zij hebben hun bedrijf volledig gesloten en willen dat nu ook voor de fokkerij. Ze willen een 'eigen' koe fokken. Er is al een eigen stier voor het 'nadedken'. Nu willen Irene en haar man Jan Dirk de fokkerij aanpakken volgens de familieteeltmethode.

Wat opvalt is dat de kalveren uit natuurlijke dekking sterker zijn, ze overleven para terwijl de kalveren uit KI vaker dood gaan daardoor. Ze willen fokken met 3 eigen stieren en twee KI stieren in het vat. Deze fokkerij zou misschien ook kunnen worden opgepakt met meer biologische Jersey-melkers.

Anne Koekoek's bedrijf is sinds 1989 biologisch dynamisch.

Anne raakte al op jonge leeftijd in de ban van de koe Breezewood Patsy. Toen hij de kans kreeg boer te worden begon hij met stieren uit Patsy te fokken, zoals Barbarossa en Cadillac. Verder waren bijvoorbeeld Ivanhoe Star (uit 1964!) en Tops favoriete stieren.

Anne heeft veel vertrouwen in een fokkerij die is gebaseerd op koefamilies die veel melk willen geven, hoge levensproducties halen, liefst 100 tonners afleveren. Dan hebben de dieren zich pas echt bewezen.

Maar daarnaast kruist Anne ook wel wat dieren met rassen als Brown Swiss en recent ook Fleckvieh en Zweeds Roodbont. Dit geeft ook heel sterke en gezonde dieren.

Uiteindelijk wil Anne fokken met alleen eigen stieren. Een extra drijfveer is dat in ingevroren sperma van KI-stieren ook antibioticum zit. Het wil zijn bedrijf echter antibioticum vrij hebben, daar past dan geen KI bij.

Ben van Tilburg en zijn vader Max melken ongeveer 85 Holsteinkoeien met een productie van 7800 kg melk per koe met 4% vet en 3.45% eiwit. De gemiddelde leeftijd is 6 jaar en dat gaat nog omhoog. Het celgetal ligt tussen de 200 en 250 duizend.

Het fokdoel is een duurzame koe die van goede kwaliteit grasklaver melk geeft zonder te vervetten. Verder zijn het beenwerk en de uiergezondheid belangrijk.

Ben en Max kunnen redelijk uit de voeten met het aanbod van stieren maar willen wel graag dat de fokkerij zich binnen de biologische landbouw gaat afspelen. Ze willen sperma gaan invriezen van eigen stieren en dit uitwisselen met andere bedrijven. Zij willen met dit netwerk uitzoeken hoe dat opgezet kan worden.

Gerben Braakman melkt met zijn vader 90 zwartbonte Holstein koeien die gemiddeld ongeveer 7300 kg melk met 4.30% vet en 3.35% eiwit.

Het fokdoel is een stevige niet al te grote koe te fokken die van ruwvoer, gras dus, melk kan produceren en daarbij een goede eigen conditie kan handhaven. De uiergezondheid is een belangrijk punt want er wordt bijna geen antibioticum gebruikt.

Er is wel wat geëxperimenteerd met ander rassen maar de productie valt altijd tegen. De meeste rassen fokken te grote dieren terwijl Gerben graag een wat lagere maar wel lange koe melkt, de Nieuw-Zeelandse Holstein spreekt hem wel aan, dat hebben grasboeren nodig.

Wichert Koopman heeft 60 roodbonte Holsteinkoeien op 30 ha rivierklei bij Randwijk.

Het bedrijf is gekoppeld aan het akkerbouwbedrijf van de buurman, Andre Jurrius. Het ruwvoer is uitsluitend grasklaver, het krachtvoer wordt door de buurman geteeld en bestaat uit CCM, graan en veldbonen.

De koeien moeten op dit rantsoen, met weinig arbeid (voorraadvoeding, robotmelken en standweiden) probleemloos 9000 liter melk kunnen geven met 4,20% vet en 3,50% eiwit. De dieren moeten zonder antibiotica gezond blijven en de gemiddelde leeftijd moet omhoog naar minimaal 7 jaar.

Wichert is er van overtuigd dat dit kan met rode Holsteins (als de koe maar in balans is) maar als een ander ras wat toe kan voegen dan wordt er ook wel gekruist. Paringen worden gemaakt met behulp van aAa.

Bert Wagenvoort melkt 160 melkkoeien op 160 ha (70 ha natuurgras) zandgrond met een productie van ongeveer 7500 ltr per koe. Voor het vele natuurgras hebben de Holsteins, die een achtergrond hebben als Tops, SunnyBoy, F16, Starbuck, niet de gewenste robuustheid.

Bert heeft wat gekruist met Brown Swiss en Fleckvieh en heeft wat zuivere Fleckvieh dieren aangekocht. Deze dieren zijn wel robuust maar laten een grote variatie in productie zien.

Een zwartbonte stier dekt de pinken en als de kalveren daaruit goed zijn mag hij ook koeien dekken voor de fokkerij.

Marcel Schoenmaker is bedrijfsleider op de Hondspol, een biodynamisch gemengde zorgboerderij te Driebergen.

Zij melken daar 50 melkkoeien van verschillende rassen. Vroeger veelal FH maar nu ook Montebeliarde, Wittrikken, MRIJ en HF. De koeien moet wel melk geven, 7000 liter is wel het streven, en robuust zijn.

Om het jaar wordt er een stier gekocht die meer dan de helft van de veestapel dekt. De laatste stier is een HF maar wel met veel bespieroening. De laatste tijd raakt Marcel onder de indruk van Fleckvieh. Natuurlijke dekking staat echter voorop, hij wil meer stieren gaan houden maar met een veilige huisvesting vanwege de zorgtak van het bedrijf.

Een bedrijfseigen fokkerij

De deelnemers aan deze themagroep zijn al bezig met het ontwikkelen van een bedrijfseigen fokkerij. Soms is dat een familieteelt, soms is dat een fokkerij met gebruik van KI stieren waarvan men denkt dat ze goed passen in hun biologisch systeem.

Sommigen zijn gaan fokken met een stier, vaak tussen de koeien in, om maar meteen een zo natuurlijk mogelijk fokstelsel te creëren en het is vaak nog goedkoop ook. Tegelijkertijd wordt er ook veel gekruist.

Dit is vooral een reactie geweest op de problemen die er ontstonden met de Nederlandse Holsteinkoeien die het niet volhielden na de omschakeling naar biologisch. De gekruiste Holsteins met Montebeliarde of Blaarkop leverden prachtige F1 dieren met wat minder melk, sterke poten en een spiertje extra.

Maar het ‘uitgangsmateriaal’ is vaak nog steeds gangbaar. Het is een stier van een gangbaar bedrijf of een rietje van een gangbare KI stier. Daar moet verandering in komen, vindt de groep. Het uitgangsmateriaal, net zoals in de plantenteelt moet ook biologisch worden.

Zelf fokstieren houden is een optie. Maar het grote dilemma is dat een stier een gevaarlijk dier is. Menige stier die bij de koeien wordt losgelaten wordt na de dekperiode vaak met een zucht van verlichting afgevoerd. Veel veehouders hebben ook wel een verhaal klaarliggen van een ‘akkefietje’ met een stier, vaak met goede afloop, soms ook niet. En wat doe je dan, toch maar weer wat rietjes?

KI door de boer, voor de boer

De netwerkgroep wil daarom gaan kijken hoe een biologische KI opgezet kan worden. Vooral kijken naar mogelijkheden die met niet al teveel poespas uitgevoerd kunnen worden.

Een aantal deelnemers fokken nu al met eigen stieren en willen hierover meer weten. Vooral hoever ze bijvoorbeeld met inteelt kunnen gaan of hoe genoeg genetische spreiding wordt verkregen. Maar het is ook in deze groep wel duidelijk dat lang niet elke veehouder actief met de fokkerij bezig zal gaan. Het zit je in je vingers of niet.

Het zijn vaak fokkers die (deels) met eigen stieren fokken die ook wel een goede stier uit een goede moederlijn via KI willen aanbieden aan hun collega’s. Maar hoe pak je dit aan? Hoe krijg je zoiets op gang?

De netwerkpers zien vooral aan de afzetkant het risico. Want wie garandeert de fokker of andere veehouders zijn stier willen gebruiken?

Hieraan willen we vanuit het netwerk gaan werken.

We willen eens een lijst van potentiële stiermoeders en stieren maken en uitzoeken hoeveel interesse er voor deze stieren is onder de biologische collega’s en misschien ook daarbuiten?

Wellicht kan bij genoeg interesse sperma van deze stieren worden ingevroren en verkocht. Hierdoor krijgt de stier automatisch een geschatte fokwaarde op basis van zijn dochters en voila, de biologische KI is daar!

Dus: Biologische stiermoeders gezocht!

Bij Max en Ben van Tilburg zijn een paar koeien de 100.000 kg melk grens gepasseerd (Zie Vee- teelt, augustus 2008). Dit is een bewijs dat er koeien zijn die een biologisch milieu goed kunnen verdragen.

Dit zijn wellicht ook koeien waarvan een stier kan worden ingezet op andere biologische bedrijven. De oudste koe van Ben en Max, Nanny 27, is nu 16 oud jaar en produceerde in totaal al meer dan 100.000 kg. Ze is alweer drachtig en wordt nog steeds gemolken met een dagproductie van 17 kg wat zal uitkomen op ongeveer 6000 in de gehele lactatie.

Het is nog een sterke koe, goed in balans maar zij krijgt last van stramme poten.

Nanny 27, 87% HF, 12%FH, vader Tops, moeder Nanny 20, 101153 kg melk, 4.39 vet en 3.37 eiwit in 4271 dagen.

Van Nanny 27 en ook van een dochter, Nanny 56, lopen er momenteel twee stiertjes. Dit zijn kruisingsstiertjes van de Blaarkopstier Ittali Paul. Voor de fokkerij zijn deze stieren daarom minder interessant.

Ben kijkt nu uit naar nieuwe stiertjes uit de beste koeien. Nanny 56 is drachtig van Spencer en een ander goede koe van Lightning. Misschien zitten er biologisch-KI-stieren bij!

Zo zijn er vast nog wel meer koeien met hoge levensproducties op biologische bedrijven. Op deze koeien willen we ons vooral richten omdat we denken dat dit goed bij de biologische landbouw past.

Interesse voor deelname?

Voor het opzetten van een biologische fokkerij zijn twee zaken nodig, stiermoeders en stieren en veehouders die zaad van deze stieren willen gebruiken.

Het is een kwestie van aanbod en vraag. Het aanbod moet goed zijn en daar kunt u zelf aan meewerken. Dan komt de vraag vanzelf.

Voor een goed aanbod heeft het netwerk nagedacht over een profiel waaraan een stiermoeder zou moeten voldoen (zie kader). Dit profiel zou moeten kunnen dienen voor verschillende rassen.

Voor andere rassen dan HF moet wellicht de eis voor productie wat lager liggen en de eiwitproductie wat hoger.

Het is een richtlijn. De bedrijfsomstandigheden, de stal, de grondsoort en het rantsoen spelen ook een belangrijke rol in de behaalde prestaties en moeten ook meegenomen worden in de beoordeling.

Nu hebben we twee vragen aan u, biologische melkveehouders:

1. Heeft u een goede koe of koeien op uw bedrijf lopen of weet u er een te lopen bij een collega waarvan u denkt dat deze koe wel als stiermoeder kan dienen?

2. Heeft u interesse om van stieren uit dit type koeien sperma te gebruiken?

Profiel potentiële stiermoeder:

- Duidelijke hoge levensproductie in moederlijn (Voor HF bijv.: Moeder + moedersmoeder + grootmoeder samen > 150.000 kg melk)
- Robuust (weinig kwetsbaar voor milieuschommelingen)
- Vet en eiwit% duidelijk hoger dan stal-gemiddelde
- Eiwit% > 3,20% en maximaal 0.8% verschil tussen vet en eiwit%
- Exterieur: type, uier en benen ≥ 84 , Exterieur totaal ≥ 85
- Tussenkalf tijd ≤ 380 dagen
- Minstens 3 keer normaal gekalfd,
- Geen belangrijke gebruiksproblemen
- Geen fysiologische problemen (melkziekte, slepende melkziekte)
- Geen hoog celgetal of mastitis
- Triple A code gewenst

Wanneer u dus stiermoeders wilt aanmelden of interessen hebt voor deze biologische KI neem dan contact op met Wytze Nauta,
w.nauta@louisbolk.nl,
0343-523860, Louis Bolk Instituut.

BOER-VOER-NATUUR-ZELFVOORZIENING

Themagroep 100% biologisch

27 deelnemers

Coach:

**tot juli 2008: Dion Heerkens en Edith Finke
vanaf augustus 2008: Kees van Veluw en Edith Finke**

k.vanveluw@agroeco.nl en e.j.finke@dlv.nl

Dit is een hele grote groep met een heel groot thema. De deelnemers komen uit verschillende invalshoeken: bodemvruchtbaarheid is een invalshoek, 100% biologisch willen zijn is een andere hoek en een derde invalshoek is hoe intergreer je natuurbeheer in je bedrijf.

Maar allemaal hebben ze tot doel om de mate van zelfvoorzienendheid zo groot mogelijk te maken en om 100% biologisch te zijn. Het liefst op het eigen bedrijf en anders op regionaal nivo.

Vragen

De deelnemers komen van alle grondsoorten uit heel Nederland. Hoe pak je zo'n groot onderwerp aan? Als eerste werden de vragen van de deelnemers geïnventariseerd. Daar kwamen twee grote thema's uit:

1. Kringloop voedingsstoffen met als subthema's:

- Stikstof bemesting
- Eiwit voer
- Klavergedrag
- Productieniveau
- Bemesting potstalmest of drijfmest

- Compostering en opslag potstalmest
- Bodemvruchtbaarheid

Vooraf op de lichtere zandgronden maakte men zich zorgen over het in stand houden van de bodemvruchtbaarheid en de teelt van kwalitatief goed voer.

2. Kringloop voedervoorziening met als subthema's:

- Krachtvoerteelt in de omgeving
- Regionale verbanden
- Voerproductie en vruchtwisseling

Door de zorg voor verdere prijsstijging van het krachtvoer in combinatie met de norm '100% biologisch voeren' wil men dichterbij huis naar oplossingen zoeken.

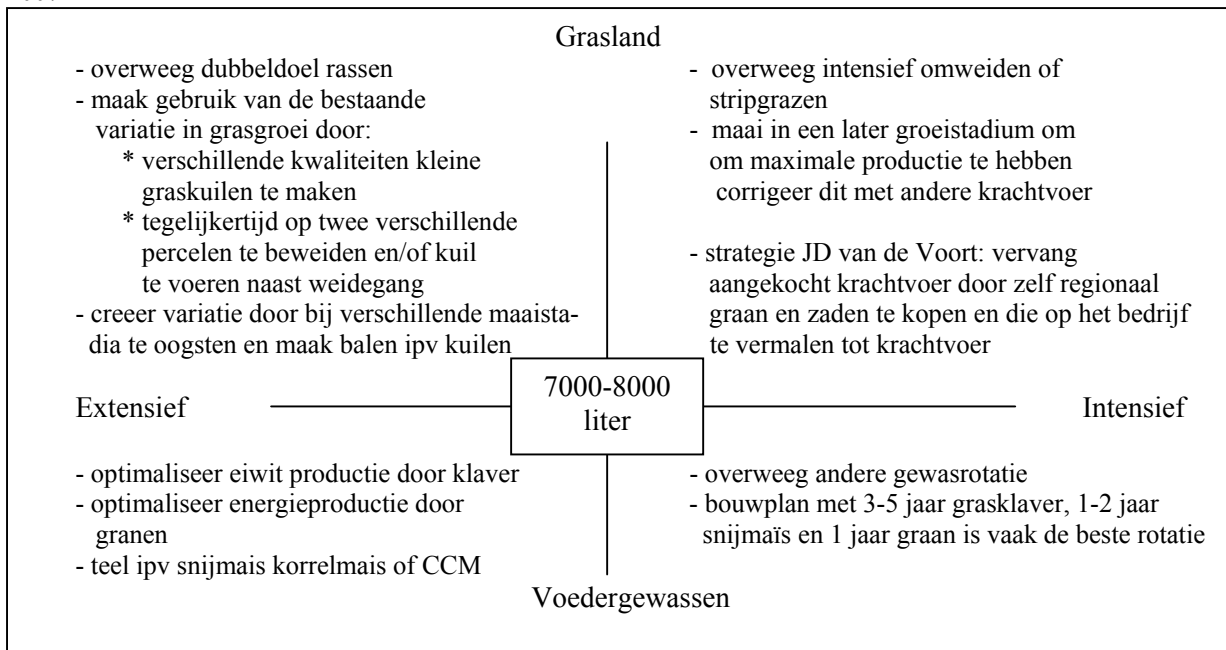
Aanpak

De groep besloot om vooral bedrijven te bezoeken en van de boeren te horen hoe zij omgaan met met de vraag 100% biologisch en (regionale) zelfvoorzienendheid. Maar ook werden deskundigen geraadpleegd om deelaspecten zoals klaverbeheer, bodem en bemesting en voerstrategieën toe te lichten.

Voerstrategieën

Marleen Plomp heeft vorig jaar al, verschillende voerstrategieën gepresenteerd. Zij gebruikte daar de volgende figuur voor. Per kwadrant geeft ze verbeteringen aan.

Figuur: Bedrijfskwadrant 100 % biologisch voer
Uit: Melkkoeien 100% biologisch voeren, Louis Bolk 2007

Uitleg figuur:

Je bedrijf ligt altijd in een van deze vier kwadranten die gevormd worden door twee assen: je bent een extensief of een intensief bedrijf en je hebt alleen maar grasland of ook voedergewassen.

Een productie van zo'n 7000-8000 liter melk per ha eigen grasland en voedergewassen lijkt het maximaal haalbare voor de biologische landbouw. Je kan alleen door (kracht)voer aankoop nog meer melk per ha produceren. De andere as wordt vooral bepaald door de grondsoort: op veengrond is alleen grasland mogelijk.

Elk kwadrant heeft opties om meer zelfvoorzienend te worden. Die opties staan kort omschreven in elk kwadrant.

Alles staat met veel praktische voorbeelden verder uitgewerkt in het rapport: 'Melkkoeien 100% biologisch voeren'.

(te downloaden op www.louisbolk.org/downloads/1896.pdf of te bestellen bij het Louis Bolk Instituut).

Klaverbeheer en bodemvruchtbaarheid op zandgrond

Witte klaver is een pioniergewas, het "loopt" door het grasland en ontloopt het klavercystenaaltje dat ook in het grasland voorkomt.

Dus er ontstaan in het grasland plekken zonder klaver en plekken waar de klaver prima gedijt. Totdat ook op een klaverrijke plek de toename van het cystenaaltje zo groot is dat het de klaver verdringt.

Het cystenaaltje infecteert de wortel van de klaver en hier door lekt stikstof uit de plant, die vervolgens vrijkomt voor het gras.

Is het klaveraandeel te laag geworden in het grasland, dan is het aan te raden om het weiland te scheuren, te ploegen en opnieuw in te zaaien met een gras-klavermengsel. Nadeel hiervan is dat de cysten de jonge wortels van de klaver aanvreten en dus de klaver zich niet goed kan vestigen. Een betere aanpak is om een tussenteelt met koolzaad, bladrammenas of mosterd door te voeren.

Hierdoor neemt de aaltjespopulatie langzaam af. In het algemeen is na 3 jaar bouwland het klaver-cystenaaltje weg.

Rode klaver blijft op de standplaats; “loopt niet weg” zoals witte klaver. Rode klaver is nog meer dan witte klaver een pioniergewas en droogteongevoelig.

Bodem en Bemesting

Coen ter Berg heeft in de NatuurweideKrant van juli 2007 een rij adviezen gegeven. (zie ook de website van de Natuurweide bij de natuurweidekrant Juli 2007, pag 5 en 6

De praktijk van boeren.

1. Jan Dirk en Irene van de Voort, Lunteren

Jan Dirk van de Voort samen met zijn vrouw Irene zijn enthousiaste melkveehouders en kaasmakers. Zij proberen altijd vanuit de integratie van melkvee, jongvee, stalruimten, grasland, rantsoen, diergezondheid, melk, kaas etc. te werken en telkens zien zij verbeterpunten op hun bedrijf

Bedrijfsgegevens

33 ha blijvend grasland, 92 stuks Jersey melkkoeien, 4845 liter melk per koe, 6,4% vet en 4,2% eiwit, Flatfeeding.

De nieuwste ontwikkeling op het bedrijf is de verwerking van diverse soorten regionaal geteelde granen en zaden tot een volledig krachtvoer.

Jan Dirk heeft hiervoor een speciale graanmolen aangeschaft (merknaam Skiold) die nog niet eerder in de Nederlandse melkveehouderij wordt gebruikt. Deze molen is in staat om, volledig geautomatiseerd, diverse soorten granen en zaden (gerst, rogge, maïskorrels, lupine, lijnzaad) te malen tot een volledig krachtvoer.

Aangevuld met lucernebrok, mineralen en kalk vormt dit een krachtvoeder dat minstens gelijkwaardig is aan biologische A-brok.

Kosten van de investering:

Maler + installatie (ex silo's) € 35.000

Silo's (5 stuks): zijn makkelijk 2° hands te koop en tegen gunstige prijzen.

Afschrijving maler: 8 á 10 jaar.

Leverancier van Skiold maler is De Nijborg Agri B.V zie: www.nijborg.nl

Leverancier van regionale granen: loonwerker Wim van Maanen

Op het bedrijf wordt geen snijmaïs aan het vee gevoerd. Volgens Jan Dirk “past snijmaïs niet goed bij de pens van de koe, het breekt later af dan de andere voermiddelen”.

Bij jongvee geeft snijmaïs vervetting in plaats van spiermassa.. Het jongvee krijgt nu uitsluitend kuilgras met een gemengd voer van gemalen granen en zaden.

Een goed maatstaf die Jan Dirk hanteert bij de beoordeling of het gemalen mengsel voldoende wordt opgenomen is dat er geen onverteerde graan- en zaaddelen in de mest zichtbaar aanwezig mogen zijn. Is dit wel het geval dan wordt de maling aangepast en verfijnd.

2. Max en Ben van Tilburg, Hornhuizen

Tegen de Waddenzee aan ligt 98 ha kalkrijke klei van 50-100 cm dik met daaronder zand die een heel goede capillaire werking heeft. 58 ha is gras-klaver, 5 ha wortelen, 5 ha uien, 5 ha tarwe en 5,5 ha is maïs. 85 HF melkkoeien geven 625.000 kg melk. Rantsoen: weidegang + 3 kg ds maïskuil, 3 kg ds graan en 1 kg ds hooi.

De mest gaat vooral op de akkerbouwgewassen. Drijfmest komt op de grasklaver (ca 15 kuub per ha en dat aangemengd met veel water) en vaste mest op de maïs.

Stal: een combi van een potstal en een ligboxenstal.

Dat vraagt wel ca 85 ton biologisch stro! Krachtvoer: in principe kopen we niets aan maar in 2007 hebben we 25 ton krachtvoer en 12 ton tarwe aangekocht.

In de nazomer en herfst laten we zoveel mogelijk grasklaver drogen en in grasbrok persen. Samen met de eigen tarwe moet dat in principe ons krachtvoer zijn. De totale krachtvoergift is inclusief jongvee zo'n 1000 kg per dier per jaar.

De bodem heeft een laag organische stof gehalte en dat is gunstig voor de grasklaver. Die wil er prima groeien.

Max: 'We halen opbrengsten van 11 ton ds grasklaver per ha en 13 ton ds mais. We komen nooit met zware machines op het land en we zijn erg alert op structuurschade.

We halen wat de productie betreft nog niet het onderste uit de kan. Gezondheid van de koeien staat voorop.

We willen gaan inkruisen met Groninger blaarkoppen om een koe te fokken die onder sobere omstandigheden kan produceren en oud kan worden. De koeien zijn nu gemiddeld 6 jaar oud, over 10 jaar moet dat 8 jaar zijn.

Oude koeien, eenvoudige mechanisatie, goed graslandbeheer en een goede ruwvoerwinning zijn de punten die je goed moet doen en die in evenwicht moeten zijn.

Ben en Max zijn trots op hun 100.000 kg koeien. Ze hebben er drie en die hebben alle melk biologisch geproduceerd!

3. Wichert Koopman, Hemmen

Wichert Koopman heeft 60 roodbonte Holsteinkoeien op 30 ha rivierklei bij Randwijk. Ze produceren jaarlijks 520.000 liter melk met 4,2 procent vet en 3,45 procent eiwit.

Wichert: 'Krachtvoer koop ik nog wel aan, ca 20 kg brok per 100 liter melk inclusief jongvee, dat is pakweg 1800 kg per dier per jaar.

De huiskavel van 23 ha heb ik verdeeld in 4 blokken van 5.5 ha. Op drie blokken verbouw ik grasklaver en op 1 blok akkerbouwgewassen. Die roteren over de huiskavel heen.

Het bedrijf is gekoppeld aan het akkerbouwbedrijf van de buurman, Andre Jurrius. Ik ruil mijn akkerbouwgewassen en m'n overtollige mest tegen ca 20 ha grasklaver en 7 ha CCM en 2 ha triticale (GPS) van mijn buurman. Andre verbouwt ook nog veldbonen maar dat is geen succes. Op den duur wil ik veel minder brok aankopen en alles in de vorm van CCM en tarwe voeren. Wellicht dat ik dan voor de hoogproductieve dieren nog wat extra eiwit aan moet kopen. 100% zelfvoorzienend dat lukt nog niet maar ik kom wel in de buurt.

Rantsoen op dit moment: ad lib grasklaverweide en in de stal kuil + 4 kg ds uit triticale-GPS + gemiddeld ca 5 kg brok per dier per dag.

De koeien geven op dit rantsoen in een simpel bedrijfssysteem (voorraadvoeding, standweiden en vanaf volgend jaar robotmelken) zonder veel problemen bijna 9000 liter melk met 4,20% vet en 3,45% eiwit.

Vanouds zijn mijn koeien –gefokt door mijn schoonfamilie- al geselecteerd op ruwvoervertering, we boeren op goede grond en ik geniet van het werken met mijn koeien.'

Boeren voor Natuur

In oktober 2008 willen we het bedrijf van Jan Duijndam bezoeken. Jan boert geheel vanuit de Boeren voor Natuur visie. Dat is weer een heel andere kringloop dan de hierboven beschreven bedrijven en daarom interessant om te zien.

De strategie themagroep is ook al een keer bij Jan op bezoek geweest. Voor een impressie lees de vorige Natuurweidekrant van juli 2008 pag 8 en 9. Wie mee wil naar Jan Duijndam: kan! Stuur even een mail naar k.vanveluw@agroeco.nl

DIERGERICHT STALONTWERP: HEEL VEEL KIJKEN !

Aantal deelnemers: 20

Coach 2007: Arjan Coppelmans

Coach 2008: Harm Wientjes en Edith Finke, h.a.wientjes@dlv.nl en e.j.finke@dlv.nl

Het bouwen van een nieuwe stal gaat niet over één nacht ijs. De melkveehouders uit deze groep hebben ideeën uitgewisseld en vooral ook veel stallen bekeken om een diergericht stalontwerp te maken voor hun eigen bedrijf. Er zijn zo veel stallen bezocht, dat er een extra bijeenkomst gepland moest worden om de plannen met elkaar door te spreken.

Enkele deelnemers

Wilfried Siemes

Heeft 50 melkkoeien en 40 ha grond. Hij wil groeien met het melkveegeedeelte en wil daarvoor de varkensstal mogelijk ombouwen voor melkkoeien. Wilfried heeft speciale interesse in eenvoudig en low budget bouwen. Hij wil zijn ervaringen graag inbrengen en verwacht veel praktische ervaringen van anderen te horen.

Huib Bor

Heeft een BD bedrijf met 55 melkkoeien en 40 ha grond. Huib heeft dus gehoord vee en laat de kalveren bij de koe. Hij doet mee aan het Bedrijfsnetwerk omdat hij een grotere stal wil bouwen voor gehoornde koeien. Zijn specifiek interesse gaat uit naar een low budget stal en naar een melkstal.

Gertjan Zuurhout

Heeft 100 melkkoeien en wil niet specifiek groeien. Hij wil een stal met meer welzijn voor de koeien en denkt daarbij aan het instrooien van een gedeelte van de stal met stro. Daarnaast moet de melkstal worden aangepast om makkelijker en sneller te kunnen melken, bijvoorbeeld robotmelken.

Wijnand de Wit

Heeft 50 melkkoeien en 40 ha grond. Wijnand wil fors groeien omdat hij 2 kinderen heeft die boer willen worden. Hij wil een compleet nieuwe stal bouwen.

Bedrijfsbezoek fam. Boons: potstal met ligbox

Piet Boons: 'Mijn ervaring met de potstal is heel goed. Er zijn altijd ligboxen vrij terwijl de pot altijd vol ligt.' Piet ziet vaak oudere koeien en koeien die slecht ter been zijn in pot liggen. De keuze voor de combi pot en ligbox is diervriendelijk, je verbruikt weinig stro en het geeft een goede mestkwaliteit.

Piet: 'Ga voor jezelf na wat voor bedrijf je wilt zijn, op welke grondsoort zit je en welk ras koeien hoort hierbij, keuze melksysteem etc. Voor elk bedrijf is dat anders!

In Piets ervaringen tav stallenbouw is preventief werken belangrijk. Een voorbeeld is de aparte jongvee-stal tot inseminatieleeftijd. Dit geeft minder AB gebruik en zorgt dus voor gezondere dieren.

Een ander voorbeeld is het apart houden van de droogstaande koeien tijdens het opdrogen omdat ze anders de melkmachine horen dat heeft een negatieve invloed op het opdrogen van de uier.

Een andere leerervaring van Piet: Sturen in potlig-ruimtetijd. Dit spaart veel stro uit.

Hoe stuurt hij in potligtijd?

's Ochtends gaan de koeien in de wachtruimte voor het melken en voeren,. De koeien komen voor 11 uur niet in de pot. Na de middag gaat de pot open van 13 tot 17.00 uur. 's Avonds gaat de pot open van 21.30 tot 06.00 uur. Belangrijk is om geen loop in pot te krijgen, dat geeft vieze koeien. Voorheen bracht hij stro van zolder in de pot maar nu heeft hij een stroverdeler van vd Brink uit Kootwijkerbroek, www.stroverdeler.nl).

Nu gaat er 85 ton stro op jaarbasis door voor 150 gve (gem 2 kg stro/gve/dag). In de zomer gaat er 100 kg stro op 60 koeien door, bij beperkt weiden. Er kunnen 2 balen op (1000kg) en de stroverdeler heeft een strobreedte van 10-12 meter, 3 kanten afgooien. Kosten: ca 30.000 euro.

Bedrijfsbezoek Jos Elderink: combistal en een 30 stands buitenmelker,

Jos geeft aan dat hij besloten had om te gaan bouwen omdat het aantal melkkoeien simpelweg niet meer in de ligboxenstal paste. Er waren veel melkkoeien aan de melk en er moest iets gebeuren. Daarbij was al meteen duidelijk dat de voorkeur uitging naar een potstal gedeelte voor de hoogproductieve groep.

Jos wist eigenlijk al dat hij een buitenmelker wilde bouwen i.v.m. de capaciteit hiervan en het feit dat 1 persoon het melken kan uitvoeren.

Vervolgens is Jos in Denemarken gaan kijken en heeft 2 buitenmelkers gezien. Daarbij ging de voorkeur al snel uit naar die buitenmelker waarbij de binnenronde van de buitenmelker afgeschermd was (i.v.m. water, stof, vuiligheid en mogelijkheid tot schoonmaken).

Jos is zeer tevreden over de buitenmelker en kan 130-150 koeien per uur melken. Jos melkt 's ochtends en de medewerker melkt 's avonds en begint om half 5 en is om half 7 weer thuis.

In deze tijd heeft de medewerker de melkkoeien in de wachtruimte gejaagd (zowel uit ligboxen- als potstal), de pot ingestrooid, het voer aangeduwd, de ligboxen schoongemaakt en gemolken en schoongemaakt. Jos geeft ook aan dat je ook bij het melken van veel koeien plezier in het werk moet houden en daarom ook moet investeren in arbeidsgemak.

Bedrijfsbezoek Peter en Rian Vingerhoets: uitbreiding van de ligboxenstal met een ondiepe strostal en een carrousel melkstal ervoor

De aanleiding voor Peter en Rian om een strostal te bouwen aan de ligboxenstal heeft diverse redenen. De koeien kunnen niet jaarrond naar buiten

op de kleigrond in Zeewolde en worden dus jaar-
rond opgesteld. Dat stelt hogere eisen aan koe
comfort.

Daarnaast vraagt de omvang van het bedrijf (140
melkveekoeien) om een arbeidstechnisch optimum
wil je het werk samen kunnen uitvoeren.

De uitbreiding van de ligboxenstal bestaat uit een
ondiepe potstal voor nieuwmelkte koeien en
droogstaand melkvee. In december 2006 is het
nieuwe stalgedeelte in gebruik genomen waarin
een 40 tal dieren kunnen worden gehuisvest.

De ondiepe potstal is slechts 30-40 cm diep en
voorzien van stroroosters waardoor de urine in de
onderliggende kelder komt. De hele stal die is
aangebouwd is onderkelderd.

Tips van Peter en Rian:

Onderkelder de ondiepe potstal. Op deze manier is
er minder stro per koe nodig omdat het ligbed
droger blijft door afvoer van urine. Daarnaast is er
eventueel de mogelijkheid om de stal altijd nog
om te vormen naar een ligboxenstal.

Regelmatig uitmesten van de potstal is aan te ra-
den. Peter mest de pot om de 4 – 6 weken uit.

Denk na over zwaarder uitgevoerde stro roosters
(tot aslast van 8 ton) i.v.m. het uitmesten van de
pot met machines.

Het melken van de koeien gaat veel sneller indien
alle melkkoeien in de benen zijn. Dit is ook één
van de redenen dat niet gekozen is voor een
wachtruimte tussen de ligboxen.

De nieuwmelkte koeien als een aparte groep mel-
ken heeft volgens Peter een groot voordeel omdat
je ze dan ook alle tijd kunt geven om deze dieren
goed en zorgvuldig te behandelen.

Een strostal wil Peter niet meer missen, maar alle
koeien op stro houden ziet hij niet zitten i.v.m. de
kosten van stro en het gebruik van enkel vaste
mest.

Gebruik tarwe stro in de pot. Dit stro strooit beter
in en blijft beter liggen, daarnaast neemt het ook
voldoende vocht op.

*Fam. Westerneng in Biddinghuizen: serrestal met
Amerikaanse maatvoering en stalinrichting*

Op de huidige locatie in Biddinghuizen worden 80
melkkoeien gehouden met bijbehorend jongvee op
40 hectare grond.

De familie heeft gekozen voor een serrestal met
Amerikaanse maatvoeringen en stalinrichting.

Er is voor een serrestal gekozen vanwege de grote
hoeveelheid licht die in de stal aanwezig is.

Ook tijdens donkere dagen is er ruim voldoende
licht in de stal en daarnaast is het stalsysteem
goedkoper dan de traditionele staltypen.

De stal is uitgerust met dichte vloeren met daarop
een zogenaamde zandschuif. Mestopslag is buiten
gerealiseerd door het maken van een mestzak van
2500 m³.

Bedrijfsbezoek fam. Van Lieshout in Ravenstein

De reden waarom we op dit bedrijf zijn gaan kij-
ken is de manier van bouwen van de 3 broers. Al-
les is namelijk low budget gebouwd.

Het laatste bouwproject bestaat uit een staluitbrei-
ding voor 125 melkkoeien (125 ligboxen) waarbij
is gekozen voor een opvallende constructie.

Het betreft in dit geval een zaagtanddak waarbij
spanten 7,5 – 8m van elkaar staan, stalen gordin-
gen zijn gebruikt en het dak is gerealiseerd van
ongeisoleerd damwand. De stal is aan alle kanten
open en volledig onderkelderd. Het stalconcept
heeft qua bovenbouw

€ 70,- m² gekost (incl. montage).

Tips van de ondernemers:

- begin tijdig met de vergunningsprocedure als je
wilt gaan bouwen
- zorg ervoor dat je bouwblok groot genoeg is en
blijft
- bij het bouwen van een zaagtandtak. Denk aan de
overstek i.v.m. regeninslag
- zaagtanddak bouwen met grootste opening naar
het noorden

Ontwerp van een stalconcept

Tot slot is de groep uitgedaagd om over het ont-
werp van een stalconcept na te denken.

Enerzijds een ontwerp van een geheel nieuw stal-
concept, buiten de gebaande paden. Anderzijds
een stalconcept wat aan de huidige biologische
normen en waarden voldoet.

De groep kreeg een lijst van circa 20 criteria waar-
aan de stal kan voldoen. Daaruit hebben ze de 3
belangrijkste criteria geselecteerd als: arbeids-
vriendelijk, diereigen gedrag/geen stress en dier-
gezondheid.

De vragen die je jezelf bij het ontwerpen van een
stalsysteem kunt stellen zijn:

- 1) Wat wil ik bouwen ? Staltype / onderbouw /
bovenbouw / inrichting**
- 2) Waarom zo ?**
- 3) Waar zitten de twijfels ?**
- 4) Welke info is nog nodig ?**

Voorbeelden van de deelnemers:*Wilfried Siemens:*

- 1) Wil een stalverlenging van de open frontstal met een kamstal (looppaden haaks op front)
- 2) Vanwege de maatvoering en bestaande kelders
- 3) Hij twijfelt nog of het jongvee ook in een open stal moet komen
- 4) Hij heeft info nodig over bouwmaterialen: spanten/gordingen/windbreekgaas.

Geert Peenstra:

- 1) Wil een potstal onder een serrestal constructie (60 cm diep). 2 potten tegen elkaar met een muur ertussen, alle dieren in 1 stal, muur zit er tussen om op verschillende tijdstippen te kunnen uitmesten, 32m breed en 5 m hoog, 8 m bredepot, separatuurimte en stierenhok, buis als voerhek, mogelijk instrooi installatie, achter voerhek roosters, berijdbare roosters bij de inrit van de pot.
- 2) Vanwege de functies voor dagbesteding van oudere mensen/ educatie/ ontvangstruimte/vogelgebied
- 3) Twijfelt nog aan de ventilatie.

In een lezing van Joep Driessen (Vetvice, www.vetvice.nl) zijn meer handvaten aangereikt voor het ontwerpen van de stal.

Vervolgens zijn er bouwtekeningen besproken in kleine groepjes, aan de hand van bijvoorbeeld de eisen m.b.t.: voer, water, licht, lucht, rust en ruimte.

Inmiddels zijn er al enkele stallen in die ook daadwerkelijkgebouwd worden: die van Geert Peenstra met een potstal onder een serrestal; en de stal van Huib Bor een hellingstal voor melkvee

De beste stal van Nederland

De beste stal bestaat natuurlijk niet, want is voor iedere melkveehouder weer anders.

Je zou kunnen zeggen dat er een soort indeling te maken is in de kleinschalige bedrijven waar alles om de koe draait en in grootschalige stallen waar de werkbaarheid voor melkveehouder het belangrijkste wordt.

Als gemeenschappelijke elementen voor een goede stal zou je kunnen definiëren: lucht licht en ruimte. Dat is wat iedere melkveehouder in de stal wil.

Volgens Joep Driessen heeft Dirk Jan van de Voort in Lunteren de meest diervriendelijke stal. Jan Dirk van de Voort heeft een ondiepe potstal gemaakt van zijn oude ligboxenstal. In het stalconcept zitten allerlei vernuftige handigheidjes verwerkt.

Gevolgd door TV Gelderland bekijken we de stal en wordt hem de Prijs uitgereikt voor de meest diervriendelijke stal van Nederland.

Kijk op het weblog van www.remeker.nl voor prachtige verhalen en foto's!

**JAN ZOMERDIJK
MAN MET EEN MISSIE**

Wanneer boeren niet zelf de melk verwerken zijn ze afhankelijk van de ambities van de fabrieken om de melk te verwaarden. Onder de titel Beeld van een verwerker wil de Natuurweidekrant in gesprek met Jan Zomerdiijk.

Jan Zomerdiijk, u bent al vele jaren actief in de zuivel. Hoe kwam u in de biologische zuivel terecht ?

De fabriek De Vereeniging is in 1905 opgericht door vijf boeren die mijn opa aanstelden als kaasmaker en tevens bedrijfsleider. Na de oorlog is de fabriek door de vier zonen Zomerdiijk overgenomen van die vijf boeren.

Ik kwam in 1966 als derde generatie en na mij kwamen er nog 2 broers en 3 neven in het bedrijf werken. Mijn hele familie werkte op de fabriek. Ze woonden er allemaal vlak naast.

Als schooljongen hielp ik met kaas laden, bussen stomen en al dat soort dingen. Met 17 jaar (1966) kwam ik in vaste dienst.

Ik heb daarna diverse zuivelcursussen gevolgd. In 1978 ging ik de directie voeren. Wij hadden toen 28 boeren met samen 8 miljoen liter melk. In februari 1979 kwam ik in contact met melkveehouder Niek de Boer uit Ipendam en Koos Bakker van GEA die vroegen mij om Biologisch Dynamische melk te verwerken. Wij konden alleen kaas maken. We hebben in 1980 tweedehands machines gekocht om BD melk in flessen te doen voor natuurvoedingwinkels.

Er waren eerst twee BD bedrijven Niek en Piet de Boer uit Ipendam en Rieks Knotnerus uit Grijskerk. In 1981 waren er 14 BD boeren waarvan 9 in Fryslân en Groningen.

In 1989 werd door de zuivelfabriek De Vereniging en de groep BD boeren de BV Zuiver Zuivel opgericht. In 1998 was de overname door Campina – MelkUnie. De verwerking van de gangbare melk in Limmen ging door tot 1995.

Wat drijft u ?

Ik wil iets opbouwen en daar mijn hele ziel en zaligheid in leggen.

Wij hadden een kleine fabriek. Voor ons bestaansrecht en om goed contact met de boeren te houden, moesten we altijd een goede melkprijs hebben.

Wij wilden ons onderscheiden en iets speciaals maken om te blijven bestaan. Toen de BD boeren langskwamen lag daar voor ons een kans. Ik zag er toekomst in en ben er hard mee aan de slag gegaan. Als je wat doet dan moet je het ook goed doen. De genoegdoening komt later als het begint te draaien.

Hoe heeft biologisch zich ontwikkeld ?

Van kaas en eerst alleen volle melk om het simpel te houden zijn er allerlei andere producten bijgekomen. In 1990 heeft Zuiver Zuivel samen met Melkunie een proef gedaan met biologische zuivel in karton in het reguliere supermarktkanaal.

Dit product sloeg niet aan en na een half jaar werd de proef gestopt.

Ongeveer tegelijkertijd liep er bij Frico ook een project met biologische zuivel in de supermarkt, maar dan in glazen flessen. Ook dit project is beëindigd vanwege te geringe belangstelling van de consumenten.

In 1996 achtten wij de tijd wel rijp voor biologische zuivel in de supermarkt. In die tijd wees een onderzoek uit dat er geen verschil was in energie- en milieueffecten tussen glazen en kartonnen zuivelverpakkingen. De uitkomst van dat onderzoek en het feit dat biologische landbouw steeds meer gezien werd als het gezonde alternatief, deed ons opnieuw besluiten met zuivel in karton te komen nu onder het merk De Groene Koe. Albert Heijn pikte dat op en ging later verder met AH Biologisch.

Dat trok veel aandacht. Mede hierdoor en door de toenemende algemene belangstelling voor biologisch kwamen er meer biologische boeren.

Melkunie zag dat wij succes hadden en kwam met de vraag voor overname. Ik zag het als een nieuwe kans. Melkunie had zelf een distributiecentrum om winkels rechtstreeks te leveren. Dat hadden wij niet. Die investering konden wij ook niet doen.

Melkunie wilde graag betrokken zijn in biozuivel vanwege de marktgroei en gebruik maken van mijn kennis.

We maakten gebruik van de oude naam Ecomel. De boeren gingen ook akkoord. In 1998 is de zaak verkocht.

U bent directeur gebleven in een andere organisatie. Voelt het nog goed ?

Ieder mens moet zijn beperkingen kennen en je moet doen waar je goed in bent. Maar besef wel goed dat je de zaak hebt verkocht en wees je bewust dat iemand anders de baas is.

Daarnaast blijf je wél verantwoordelijk voor de zaak. Je moet er aan trekken en afspraken nakomen en zorgen dat de ‘aandeelhouders’ tevreden zijn en de boeren een goede melkprijs. Eigenlijk is er ook weer niet zoveel veranderd. Vroeger wilden wij de boeren óók graag een goede prijs betalen.

En wanneer je personeelsleden wilt vasthouden dan moet er ook wat ontwikkeling in je bedrijf zitten. Nou, en die is er! Ik ben nog steeds gedreven.

We hebben turbulente tijden van de melkprijzen gehad. Hoe kijkt u daar op terug ?

De consument wil het kopen of niet. Er is ook altijd strijd geweest op de markt. In Noord Nederland was in 1990 een nieuwe groep biologische boeren met 3 miljoen liter melk overgebleven van het Frico project.

Er werd samenwerking gezocht met de biologisch dynamische boeren van Zuiver Zuivel en dat lukte niet. Er was teveel melk voor de beperkte markt. De groep ging naar Piet van der Meijden in Udenhout, die probeerde de melk zoveel mogelijk als biologisch product te vermarkten. De boeren uit Friesland deelden de biologische meeropbrengst. Tien jaar later was er weer overschot en toen kwam de val van Swenty en Bastiaansen en de overname door Rouveen.

Eko Holland is uit nood geboren. Ik heb alle respect voor hen. De leden van Eko Holland zitten op dat moment allemaal in hetzelfde schuitje en delen door de overschotsituatie de lagere opbrengst. Als het melkaanbod schaars is deel je de hogere opbrengst.

In 2008 zijn de prijzen op de biologische spotmarkt goed, maar daarmee is hun lage opbrengst van de voorgaande jaren nog lang niet goedgemaakt.

Hoe houden we de markt in balans ?

Overschotten zijn altijd een probleem, het raakt het inkomen van de boeren.

Wij deden eerst alleen zaken met natuurvoeding-

winkels en in 1996 startten wij in het supermarktkanaal. In die tijd deden we ook zaken met Engeland en leverden we daar melk omdat hier teveel was.

In Nederland zat de groei er aan te komen en wij konden hieraan voorafgaand een overschot voorkomen. Vorig jaar was er in Engeland weer een tekort. Per 1 april 2008 is daar 80 miljoen kilo biologische melk bij gekomen. Nu is daar weer een overschot. Dit jaar rijden er tankwagens uit Denemarken naar Nederland. Dat is ook wel eens andersom geweest.

In West Europa worden de biologische melkstromen af en toe verlegd. Vanuit milieu- en logistieke kosten heeft afzet in eigen land natuurlijk verre de voorkeur.

Na deze tijden komen er weer andere tijden. De ervaring heeft geleerd dat in het algemeen de perioden van overschot altijd langer zijn dan de perioden van schaarste.

Het beleid van Campina Ecomel is altijd op gericht geweest op een goede afstemming van vraag en aanbod.

Dat zorgt voor een evenwichtige melkprijs.

Wat moet er gebeuren in de sector ?

Het gaat er om dat een verwerker investeert voor een positie in de markt. De consument moet het willen kopen en dat kan een boer niet afdwingen. Als Ecomel timmeren wij goed aan de weg.

We weten wie onze doelgroep is en die benaderen wij ook. We maken veel reclame en we staan op beurzen. Wij voeren ook bijzondere acties zoals: Bomen voor koeien, Geld genereren voor Vogelbescherming, Natuurmonumenten en Koeien voor boeren in Oeganda. Wij maken nu een speciale vruchtenyoghurt met vruchten uit Oeganda als bijdrage in duurzame ontwikkeling.

Kostprijs

De kostprijs is uitermate belangrijk als gegeven om mee te rekenen. Wanneer biologische boeren er voor kiezen om klein te blijven dan moeten ze zelf combinaties zoeken met andere activiteiten. Sommigen zijn daar succesvol in en dat vind ik prima!

Het is belangrijk dat boeren voldoende inkomsten houden. De boer kan niet alles van de verwerker verwachten en de verwerker kan niet alles van de consument verwachten. Wanneer de bedrijven zich specialiseren in melkvee dan moeten ze hun kostprijs in de gaten houden. Er moet voldoende bandbreedte in de prijs zijn.

Er komen in de gangbare landbouw allerlei nieuwe initiatieven op het vlak van duurzaamheid. Daar moet je ook rekening mee houden.

Wat wil je vanaf deze plek aan Natuurweide zeggen of wat vraagt u ons ?

Doorgaan op de ingeslagen weg. Er leiden meer wegen naar Rome en dat heeft de Natuurweide goed gezien.

Als belangenbehartiger van de boeren strijdt de Natuurweide voor een goede melkprijs en dat is een goede zaak. Deze melkprijs moet uiteindelijk bij de consumenten vandaan komen, daarom is het belangrijk dat zoveel mogelijk consumenten kiezen voor bio. Consumenten kiezen bio niet tot elke prijs. Er komt steeds meer concurrentie van lokale en of duurzame producten. Het is belangrijk dat de biologische boeren deze trends volgen en waar mogelijk toepassen. Natuurweide kan hier een belangrijke rol in hebben door de leden hierin mee te nemen.

Sjoerd de Hoop

Jan Zomerdijk, Campina Ecomel

Vereniging De Natuurweide

De Natuurweide is de vereniging van biologisch melkveehouders in Nederland.

Er zijn ca 300 biologisch melkveehouders waarvan er ca 230 lid zijn van De Natuurweide.

Vereniging De Natuurweide is de overkoepelende organisatie van de leveranciersverenigingen die aan Eco-mel/Campina, Rouveen, Friesland Foods, Hooidammerkaas, Aurora en EkoHolland Melk op Maat rauwe melk leveren.

Het doel van De Natuurweide is het behartigen van alle belangen van biologisch melkveehouders. Speerpunten:

- Vasthouden aan het principe dat de kostprijs van biologische melk betaald moet worden.
- Streven naar een eigen onafhankelijke biologische melkprijs
- Prijsonderhandelingen van leveranciersverenigingen ondersteunen
- Melkprijsvergelijkingen opstellen
- Initiëren van relevant onderzoek voor de biologische melkveehouderij
- Promotie van bio-zuivel naar consumenten

De Natuurweidekrant is het ledenblad van de Vereniging Natuurweide en verschijnt 4x per jaar in maart, juni, september en december.

Redactie Natuurweidekrant

Simon Galema, Sjoerd de Hoop, Wichert Koopman, Kees van Zelderen, Kees van Veluw (eindredactie) en Metha van Bruggen (lay out)

Verder werkten aan dit nummer mee: Renske Loefs en Harrie Janssen

Adres Natuurweidekrant

De Natuurweidekrant, Postbus 63, 6720 AB, Bennekom, tel: 0318-420405, fax: 0318-414820

info@denatuurweide.nl - www.denaatuurweide.nl

Bestuur Natuurweide:

Voorzitter	Kees van Zelderen	tel: 0485-382126 / 06-33954124
		e-mail: cvanzelderen@home.nl
Penningmeester	Siebe Anema	tel: 0513-646630
Secretariaat	Agro Eco, Bennekom	tel: 0318-420405
	Ineke Albregts	e-mail: info@denatuurweide.nl

Bedrijfsnetwerk Biologische Melkveehouderij:

Coördinatie	Edith Finke	tel: 06-06-26518704
		e-mail: e.j.finke@dlv.nl

Themagroep	Coach
------------	-------

Antibiotica vrij produceren	Edith Finke (DLV)	06-26518704	e.j.finke@dlv.nl
Bedrijfsstrategie	Edith Finke (DLV)	06-26518704	e.j.finke@dlv.nl
Diergericht stalontwerpen	Harm Wientjes (DLV)	06 20398271	h.a.wientjes@dlv.nl
100% biologisch	Kees van Veluw (Agro Eco)	0318-420405	k.vanveluw@agroeco.nl
Vitaliteit	Kees van Veluw (Agro Eco)	0318-420405	k.vanveluw@agroeco.nl
Energie en Klimaat	Kees van Veluw (Agro Eco)	0318-420405	k.vanveluw@agroeco.nl
Fokkerij	Wytze Nauta (LBI)	0343-523860	w.nauta@louisbolk.nl

Bedrijfsnetwerk
Biologische
Melkveehouderij

